

**БУКОВИНСЬКА ДЕРЖАВНА МЕДИЧНА АКАДЕМІЯ В УМОВАХ
НЕЗАЛЕЖНОСТІ УКРАЇНИ – ПІДСУМКИ ПРОЙДЕНОГО ШЛЯХУ**

В.П. Пішак, М.Ю. Коломоєць, І.Й. Сидорчук

Буковинська державна медична академія

**BUKOVYNIAN STATE MEDICAL ACADEMY UNDER THE
CONDITIONS OF INDEPENDENCE OF UKRAINE - THE SUMMARY OF
THE PATH COVERED**

V.P. Pishak, M.Yu. Kolomoyets, I.Yo. Sydorchuk

Bukovynian State Medical Academy

Наведено основні показники, що характеризують результати науково-дослідної та навчальної роботи колективу академії за 1991-2001 рр., показано досягнення, вказано на недоліки та намічено шляхи покращання та перспективи розвитку академії.

The main indices which are characteristic of the scientific, research and educational staff work results of the Academy and the achievements for the period from 1991 to 2001 are given, the drawbacks are pointed out and the ways of improvement and the future of Academy development are projected.

Вступ. Стан здоров'я населення у всі часи був важливою соціальною проблемою. Погіршення його показників у нашій країні пов'язане з непростю екологічною ситуацією, значним зменшенням засобів, що виділяються на охорону здоров'я, низькою ефективністю застарілих медичних технологій і не зовсім раціональною структурою системи надання медичної допомоги. Європейське регіонарне бюро ВООЗ у своїй оцінці глобальної стратегії констатувало, що загальний стан здоров'я населення колишніх соціалістичних країн гірший, ніж в іншій частини Європейського регіону. Причинами цього є поширеність факторів ризику, відсутність ефективної профілактики захворювань і низька якість первинної медико-санітарної допомоги. У зв'язку з цим, медична діяльність включає в себе три основні напрямки: надання медичної допомоги при захворюваннях, отруєннях, травмах та в інших екстремальних випадках; профілактика інфекційних та неінфекційних захворювань; ефективне відтворення здоров'я. Виділення цих напрямків має принципове значення в організації підготовки медичних кадрів, особливо лікарських, а також науково-педагогічних та на-

укових кадрів. Саме вищі медичні навчальні заклади покликані здійснювати підготовку медичних кадрів, які здатні реалізувати вказані вище напрямки охорони здоров'я.

Реформаторські дії Міністерства охорони здоров'я України в останні роки, які базуються на посланні Президента України Л.Д. Кучми до Верховної Ради: "Україна: Поступ у XXI століття. Стратегія економічного і соціального розвитку на 2000-2001 роки", Програмі діяльності Уряду: "Реформи заради добробуту", а також Указі Президента України "Про концепцію розвитку охорони здоров'я населення України", дають сьогодні відчутні результати і впроваджуються у всі ВМНЗ.

Разом із тим, існують і чисто медичні аспекти реформування ВМНЗ. Вирішуючи питання про широку доступність вищої медичної освіти, ми повинні пам'ятати про те, що відбір молоді буде непростим через несприятливу демографічну ситуацію та прогресуюче погіршення здоров'я населення України, в першу чергу молоді.

Надання ВМНЗ певної економічної свободи позитивно відобразилось на стані навчальних закладів, які набули фінансової підтримки з державного бюджету та із позабюджетних джерел.

Основна частина. Суттєве зменшення державного замовлення та поступове зростання набору за

контрактними умовами навчання для вітчизняних студентів дало можливість зберегти науково-педагогічні кадри, які вирішують основні завдання вищої медичної школи. З 1994 року академія готує 150-300 іноземних громадян із Африки, Азії та Європи.

Зараз в академії працює 47 докторів наук, що складає 12,6 % від загальної кількості професорсько-викладацького складу, та 259 (69,6 %) кандидатів наук.

За існування Буковинської державної медичної академії (до 1997 р. – Чернівецький медичний інститут) підготовлено 104 доктори наук, 573 кандидати наук. У середньому з моменту заснування щорічно в академії готувалось 1,8 докторів і 10,3 кандидатів наук, а за роки незалежності України – 3 доктори і 16 кандидатів наук щорічно. Найбільш продуктивними у підготовці науково-педагогічних кадрів є останні роки. За період з 1.01.2000 по 1.05.2001 рр. захищено 8 докторських і 45 кандидатських дисертацій. Усе це засвідчує про початок нової сторінки розвитку Буковинської державної медичної академії в умовах незалежності України.

Науково-педагогічні кадри, крім навчальної, виховної роботи, проводять наукові та науково-клінічні дослідження.

Результати 10-річних досліджень співробітників академії відображені у 7564 публікаціях: у наукових фахових журналах (2466), у матеріалах і тезах конференцій, з'їздів, симпозіумів, семінарів та збірниках (3398), монографіях (88), підручниках та навчальних посібниках (279), брошурах (17), в методичних матеріалах (123), в охоронних документах (278) та авторефератах дисертаційних робіт. За кордоном опубліковано 276 наукових праць, зроблено 157 наукових доповідей.

За цей період науковці академії брали участь у Міжнародних наукових форумах, що відбулися в Україні, де зробили 308 доповідей, а на Всеукраїнських наукових з'їздах, конференціях – 1286 доповідей із різних галузей медицини.

Співробітники академії розробили та подали в установленому порядку для внесення в Державний реєстр галузевих нововведень 88 пропозицій, заявлено в Держпатент на винаходи 143 пропозиції.

У 1997 році заснований “Буковинський медичний вісник”, в якому друкуються наукові роботи співробітників академії, інших вищих медичних

навчальних закладів України, а також учених США, Канади, Німеччини. Постановою Президії ВАК України від 9 червня 1999 року № 1-05/7 “Буковинський медичний вісник” включено до переліку видань, в яких можуть публікуватися основні результати дисертаційних робіт. Усього видано 18 чисел часопису. У 2000 році заснований Всеукраїнський студентський медичний журнал “Хист”, який виходить 2 рази на рік і є єдиним журналом в Україні, де друкуються наукові роботи студентів та молодих учених.

Найбільш вагомими науковими дослідженнями, одержаними в роки незалежності, розподілились таким чином.

Перспективними були і залишились наукові розробки з проблем впливу на організм людини, насамперед дитини, екологічно несприятливих чинників навколишнього середовища. Цій проблемі присвячено ряд наукових розробок кафедр загальної гігієни й екології (зав. – доцент Л.І. Властик), госпітальної педіатрії та дитячих інфекційних захворювань (зав. – професор Л.О. Безруков), пропедевтики дитячих хвороб (зав. – д.мед.н. Ю.М. Нечитайло), акушерства, гінекології та перинатології (зав. – професор О.В. Кравченко), факультетської педіатрії та медичної генетики (зав. – д.мед.н. Т.В. Сорокман), медичної біології та генетики (зав. – професор В.П. Пішак), факультетської хірургії (зав. – професор І.Ю. Полянський) та інші.

Отримано нові науково обґрунтовані результати, що в сукупності вирішують проблему впливу цілого ряду ксенобіотиків на організм дітей та дорослих. Показано вплив цих чинників на розвиток та структуру захворюваності, перебігу синдрому взаємного обтяження, захворювання внутрішніх органів та хірургічну патологію.

Уперше в Україні створена робоча модель реєстру гострого інфаркту міокарда у хронобіологічній концепції його розвитку за одержаними результатами клініко-функціонального обстеження більше 1200 пацієнтів окремого клімато-геофізичного регіону (Північної Буковини) з характерними для нього екологічними особливостями циркадного розподілу в погодинному, потижневому, помісячному та річному періодах з детермінацією виникнення ускладнень та летальності. Все це дозволяє моделювати медичні заходи впливу на заключні пункти перебігу й ускладнення, економічного обґрунтування моделі страхової медицини кардіологічного хворого.

На основі вивчених змін імунного, гормонального і тромбоцитарно-судинного гомеостазу в системі “мати-плацента-плід” в умовах несприятливої дії екологічних чинників Чернівецького регіону розроблений комплекс лікувально-профілактичних заходів, що включають, крім загальноприйнятої базової терапії, системну ензимотерапію (флогензим, вобензим), апіфітотерапію, препарат ТОТЕМА (органічна сполука двовалентного заліза), які активують метаболічні та гормональні процеси в організмі, покращують реологічні властивості крові, проявляють антиоксидантну, цитопротекторну та імунотропну дію.

Запропоновані нові методи внутрішньотканинного електрофорезу цитостатичних препаратів й електрохіміотерапії, які відповідають світовому рівню, проявляють високу ефективність при лікуванні раку молочної залози, голови, шиї, шийки матки за рахунок створення підвищеної концентрації хіміопрепаратів саме у пухлині, що призводить до зменшення її маси і метастазів. При цьому збільшується частота повної та загальної регресії пухлини. Аналогів цим розробкам у світовій літературі немає.

Співробітники кафедри ортопедії, травматології та нейрохірургії розробили ряд нових засобів остеосинтезу довгих кісток, показані переваги запропонованих методів лікування, які дозволять забезпечити належну стабільність системи “кістка-фіксатор” без додаткової іммобілізації. За простотою виконання, мінімальним числом післяопераційних ускладнень, значними економічними перевагами над традиційними методами лікування запропоновані способи рекомендовано для широкого впровадження в практику охорони здоров'я. Методи впроваджені в лікувальних закладах м. Києва (лікарня швидкої допомоги), м. Москви (лікарня ім. Боткіна) та інших медичних установах.

Науково обґрунтована патогенетична доцільність та відповідна ефективність застосування пилку квіткового у лікуванні хворих на остеоартроз у пацієнтів із хронічною серцевою недостатністю. Призначення пилку квіткового в комплексній терапії цих хворих прискорює ліквідацію клінічних проявів, відновлює серцевий ритм, підвищує активність системи глутатіону, наближає до норми показники перекисного окиснення ліпідів. Обґрунтована можливість ефективного використання перстачу прямостоячого, арніки гірської та чистотілу великого в лікуванні

хворих на хронічні гастродуоденіти і холецистити та інші соматичні захворювання шлунково-кишкового тракту.

Розробки з проблеми “гастроентерологія” у Буковинській державній медичній академії мають давні корені, які започатковані відомими вченими України професорами Н.Б. Щупаком, О.І. Самсон, Л.І. Романом та продовжені в останні 10 років під керівництвом авторитетних науковців академії: заслуженого діяча науки і техніки України, професора Б.О. Мількова, професорів М.Ю. Коломойця, О.І. Волошина, Ф.Г. Кулачека, О.В. Алексєєнка, І.Ю. Полянського. Зараз ця проблема є провідною в академії, а з її розвитком виділилось три напрямки: терапевтичний, хірургічний та педіатричний.

За останні роки наукові розробки кафедр терапевтичного профілю стосувалися вивчення на сучасному рівні різних патогенетичних ланок (стан про- і антиоксидантних систем крові, кишкового дисбактеріозу, порушень імунного статусу та неспецифічної ефекторної системи захисту, функціонально-морфологічних змін слизових оболонок кишечника тощо) при неускладненій й ускладнених формах виразкової хвороби, первинних і вторинних хронічних гастродуоденітах, холециститах, а також при ревматичних захворюваннях, патології бронхолегеневого апарату, гепатитах і цирозах печінки та ендокринних захворюваннях. Вивчаються екологічні регіональні аспекти проблеми, розробляються нові та вдосконалюються існуючі методи та засоби лікування гастроентерологічних хвороб із використанням нових вітчизняних і зарубіжних препаратів. Численні роботи присвячені вивченню нових сторін механізму дії фітопрепаратів, пилку бджолиного, переважно Буковинських Карпат, а також мінеральних вод Буковини.

Кафедри хірургічного профілю активно розробляють нові аспекти патогенезу гострого перитоніту, основи ранньої діагностики та нові методи і засоби терапевтичної тактики, впроваджують сучасні малозатратні ендоскопічні оперативні втручання з приводу калькульозних холециститів, розробляють нові методики оперативних втручань при грижах стравохідного отвору діафрагми, еферентної терапії при перитонітах, удосконалюють операції при ускладнених формах виразкової хвороби, в тому числі консервативні методи підготовки у передопераційному періоді.

Кафедри педіатричного профілю досліджують екологічні та мікросоціальні аспекти гастроентерологічної патології у дітей різного віку, вдосконалюють методи ранньої діагностики та лікування за допомогою нових вітчизняних і зарубіжних препаратів та природно-оздоровчих факторів Північної Буковини.

Наукові розробки колективів кафедр достатньо широко впроваджуються в клінічну практику Буковини та багатьох областей України. Вони характеризуються значною медичною ефективністю. Враховуючи, що Буковина – це край, багатий цінними лікарськими рослинами, наявність у Чернівцях медичної академії, Національного університету з його біологічним факультетом,

НДІ медико-екологічних проблем, науково-дослідної станції карантину рослин, досягнення та досвід зазначених колективів у вивченні лікувальних особливостей лікарських рослин, переважно карпатського регіону, доцільно поглибити і розширити дослідження в цьому напрямку з метою створення державного фітофармацевтичного підприємства. Реальність і потреба в цьому велика. Ми сподіваємося на підтримку МОЗ та уряду України.

Висновок. Наукові розробки з хроноритмології є піонерськими в Україні. Перспективним є і науковий напрямок із синтезу та вивчення речовин, які мають антимікробну, протівірусну і протизапальну активність.